

Znaczenie egzaminu radcowskiego dla zapewnienia odpowiedniego poziomu kwalifikacji radcy prawnego. Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 sierpnia 2020 r., II GSK 30/18

Significance of the legal counsel examination in ensuring the appropriate level of qualifications of a legal counsel. Gloss to the judgement of the Supreme Administrative Court of 18 August 2020, II GSK 30/18

Значение государственного экзамена юрисконсульта в обеспечении надлежащего уровня квалификации юрисконсульта. Комментарий к решению Высшего Административного Суда от 18 августа 2020 года, II GSK 30/18

Важливість екзамєну для здобуття титулу юридичного консультанта для забезпечення належного рівня кваліфікації юридичного консультанта. Науковий коментар до постанови Верховного адміністративного суду від 18 серпня 2020 р., II GSK 30/18

MONIKA KĘPA

Dr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

e-mail: monika.kepa@poczta.umcs.lublin.pl, <https://orcid.org/0000-0001-9377-5160>

Streszczenie: Głosowany wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 sierpnia 2020 r., sygn. II GSK 30/18, dotyczy poziomu kwalifikacji merytorycznych kandydata do zawodu radcy prawnego. NSA sformułował tezę, że powinny być one jak najwyższe, aby zapewnić prawidłowe wykonywanie tej profesji. Zarówno tezę, jak i prowadzącą do niej argumentację należy zaaprobować. Z uwagi na to, że czynności składające się na świadczoną przez osoby wykonujące zawód zaufania publicznego pomoc prawną mają zróżnicowaną postać i rozległy zakres, konieczne jest posiadanie odpowiedniej wiedzy i umiejętności. Minimalny osiągnięty przez kandydata poziom kwalifikacji wyrażony pozytywnym wynikiem egzaminu powinien oznaczać wypełnienie wszystkich stawianych radcy prawemu wysokich wymagań. Celem egzaminu zawodowego jest dopuszczenie do wykonywania zawodu radcy prawnego osób, które będą reprezentowały wysoki poziom przygotowania zawodowego, co w szerszym kontekście stanowi ochronę interesu publicznego.

Słowa kluczowe: radca prawny, egzamin radcowski, świadczenie pomocy prawnej, kwalifikacje zawodowe, interes publiczny

Summary: The judgement with commentaries issued by the Supreme Administrative Court of 18 August 2020 (ref. file No. II GSK 30/18) concerns the level of technical qualifications of a candidate for the title of legal counsel. The Court formed a thesis that the said level should be as high as possible in order to maintain the proper performance of this profession. Both the thesis and the argumentation leading thereto should be approved. Since activities comprising legal assistance provided by persons exercising the profession of public trust take a variety of forms and cover a wide range of matters, it is necessary to possess appropriate knowledge and skills. The minimum level of qualifications achieved by a candidate and expressed with a positive result of the examination should be tantamount to the fulfilment of all strict requirements by the legal counsel. The vocational examination aims to allow persons who represent a high level of professional preparation to practise as legal counsels, which, in a broader context, constitutes the protection of public interest.

Key words: legal counsel, legal counsel examination, provision of legal assistance, professional qualifications, public interest

Резюме: Комментируемое решение Высшего Административного Суда от 18 августа 2020 года, исх. II GSK 30/18, касается уровня предметной квалификации кандидата на профессию юрисконсульта. Высший Административный Суд сформулировал тезис о том, что необходим самый высокий уровень компетентности, чтобы обеспечить надлежащее выполнение профессии. Как тезис решения, так и аргументация, ведущая к нему, должны быть одобрены. В связи с тем, что деятельность, составляющая юридическую помощь, оказываемую лицами, осуществляющими профессию общественного доверия, имеет разнообразную форму и обширный объем, необходимо обладать соответствующими знаниями и навыками. Минимальный уровень квалификации, достигнутый кандидатом, выраженный положительным результатом экзамена. Он должен означать выполнение всех высоких требований, предъявляемых к юрисконсультам. Цель государственного профессионального экзамена заключается в том, чтобы позволить практиковать в качестве юрисконсультов лицам, представляющим высокий уровень профессиональной подготовки, что в более широком контексте представляет собой защиту общественных интересов.

Ключевые слова: юрисконсульт, государственный экзамен юрисконсульта, оказание юридической помощи, профессиональная квалификация, общественный интерес

Резюме: Рішення Верховного адміністративного суду від 18 серпня 2020 р., II GSK 30/18, стосується рівня предметних кваліфікацій кандидата для здобуття титулу юридичного консультанта. Верховний адміністративний суд сформулював тезу про те, що вони повинні бути максимально високими, щоб забезпечити належне виконання цієї професії. Треба затвердити не тільки тезу, але також аргументи, які приводять до цієї тези. У зв'язку з тим, що діяльність, що входить до складу правової допомоги, яка надається особами, які здійснюють професію громадської довіри, має різноманітну форму та великий обсяг, необхідно мати відповідні знання та навички. Мінімальний рівень кваліфікації, досягнутий кандидатом, виражений позитивним результатом іспиту, має означати, що кандидат відповідає всім високим вимогам, які висуваються до юридичного консультанта. Метою професійного іспиту є допуск до професії юридичного консультанта осіб, які будуть представляти високий рівень фахової підготовки, що в ширшому контексті є захистом суспільних інтересів.

Ключові слова: юридичний консультант, екзамен для здобуття титулу юридичного консультанта, надання правової допомоги, професійна кваліфікація, суспільний інтерес

Wstęp

Od kandydata do zawodu radcy prawnego należy wymagać takich kwalifikacji, aby mógł on sprostać wymaganiom świadczenia pomocy prawnej o jak najwyższej jakości. Kwalifikacje te winny – co do zasady – gwarantować prawidłowe wykonywanie zawodu radcy prawnego, a więc realizację ustawowego zobowiązania sumien-ego i zgodnego z przepisami prawa wypełniania przez niego obowiązków.

Głosowany wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego¹ zapadł w wyniku wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w sprawie skargi na uchwałę Komisji Egzaminacyjnej II stopnia Nr 3 przy

¹ Wyrok NSA z dnia 18 sierpnia 2020 r., II GSK 30/18, LEX nr 3055213.

Ministrze Sprawiedliwości do rozpoznania odwołań od uchwał o wynikach egzaminu radcowskiego, który został przeprowadzony w dniach 15–18 marca 2016 r. w przedmiocie ustalenia wyniku egzaminu. Powodem podjęcia analizy wskazanego orzeczenia jest w pierwszej kolejności niewątpliwy praktyczny wymiar rozpatrywanego zagadnienia. Świadczenie pomocy prawnej, jej należyte wysoki poziom oraz weryfikacja tego poziomu mają znaczenie dla poszczególnych jednostek z szerokiego kręgu podmiotów korzystających z tej pomocy, a więc w wymiarze indywidualnym. Po drugie odgrywają także ważną rolę w wymiarze ogólniejszym – budowania zaufania wobec zawodów polegających na świadczeniu pomocy prawnej, do których zaliczany jest zawód radcy prawnego. Tak doniosła wartość, jak należyta kwalifikacja osób wykonujących zawody polegające na świadczeniu pomocy prawnej, może przyczynić się do usprawnienia sprawowania wymiaru sprawiedliwości oraz budowania w odczuciu społecznym poszanowania dla porządku prawnego, ma więc znaczenie w wymiarze ogólnospołecznym. Dlatego zasadne wydaje się prześledzenie argumentacji NSA oraz toku rozumowania zawartego w uzasadnieniu wyroku, który prowadzi do w pełni trafnej rozstrzygnięcia, skonkludowanego w tezie orzeczenia.

Rozstrzygając skargę kasacyjną wniesioną przez skarżącego, NSA badał dwie grupy zarzutów. Pierwsza z nich dotyczyła naruszenia przez sąd pierwszej instancji przepisów postępowania, natomiast druga przepisów prawa materialnego. Płaszczyzna uchybień procesowych sprowadzać się miała do braku wszechstronnego rozpatrzenia przez WSA całego stanu faktycznego objętego zadaniem egzaminacyjnym. Jednak w powyższym zakresie NSA uznał te zarzuty za nieusprawiedliwione, ponieważ mogą one stanowić samodzielną podstawę kasacyjną tylko w przypadku, gdy uzasadnienie orzeczenia WSA sporządzone zostało w sposób uniemożliwiający przeprowadzenie jego kontroli przez sąd wyższej instancji lub nie zawiera ono stanowiska co do stanu faktycznego przyjętego za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia, co w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca². W związku z tym oraz ze względu na okoliczność, że głównym przedmiotem zainteresowania autorki są zarzuty o charakterze materialnoprawnym, pierwsza grupa zarzutów nie będzie przedmiotem uwag w niniejszej glosie.

Rozważania skupią się na analizie zarzutów prawa materialnego i odnoszącej się do nich argumentacji NSA, lecz i w tym zakresie argumentacja, w ślad za wniesioną skargą kasacyjną, ma charakter niejednorodny, co pociąga za sobą różny stopień nasilenia dotyczących jej uwag. Skarżący wskazywał w pierwszej kolejności naruszenie przepisów prawa materialnego dotyczących oceny poprawności zaproponowanego

² Pogląd ten poparto orzecznictwem, przywołując m.in. uchwałę 7 sędziów NSA z dnia 15 lutego 2010 r., II FPS 8/09, ONSAiWSA 2010, z. 3, poz. 39 oraz wyrok NSA z dnia 18 kwietnia 2018 r., I OSK 1363/17, LEX nr 2494118.

przez niego rozwiązania jednego z zadań egzaminacyjnych. Przywołano w tym zakresie m.in. art. 210 § 1 w zw. z art. 201 § 1 Kodeksu spółek handlowych³, art. 583 § 1 w zw. z art. 587 Kodeksu cywilnego⁴ oraz art. 230 Kodeksu spółek handlowych. Nie skupiając się na ich szczegółowej analizie, poprzestać można na wskazaniu, że ocena i argumentacja prowadząca do ustaleń komisji I i II stopnia zostały zaaprobowane przez WSA oraz NSA. Co jednak istotne, powyższe zarzutu były jedynie środkiem do celu, którym było podważenie rozstrzygnięcia komisji egzaminacyjnych co do oceny art. 36⁵ ust. 2 ustawy o radcach prawnych⁵ w zakresie spełnienia kryteriów przygotowania kandydata do samodzielnego wykonywania zawodu radcy prawnego. Zmierzają one bowiem do dokonania odmiennej oceny regulacji zawartych w tym przepisie niż dokonała tego komisja egzaminacyjna i komisja egzaminacyjna II stopnia przy Ministrze Sprawiedliwości. Ocenę komisji zaaprobował także WSA w Warszawie. Istota sprawy odnosi się więc do oceny wymagań, jakie stawiane są osobie ubiegającej się o możliwość wykonywania zawodu radcy prawnego. Rozpatrywana sprawa dotyczy tzw. drogi aplikacyjnej, która uznawana jest za podstawową formę przygotowania zawodowego do podjęcia i wykonywania zawodu polegającego na świadczeniu pomocy prawnej⁶. Na uwagę zasługuje sposób, w jaki NSA odniósł się do zarzutów skargi kasacyjnej o charakterze materialnoprawnym w zakresie naruszenia przepisów ustawy o radcach prawnych.

1. Zawód radcy prawnego jako zawód zaufania publicznego

Pomimo że ustawa nie określa zawodu radcy prawnego *expressis verbis* jako zawodu zaufania publicznego, bezsporne jest zaliczenie go do tej szczególnej, wyróżnionej konstytucyjnie kategorii⁷. Wynika to z wypełnienia cech przypisywanych przez orzecznictwo i naukę

³ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1526.

⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1740.

⁵ Ustawa z dnia 6 lutego 1982 r. o radcach prawnych, tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 75.

⁶ Tak w uzasadnieniu wyroku WSA w Warszawie z dnia 20 września 2006 r., VI SA/Wa 1203/06, LEX nr 921789, który dotyczył aplikacji adwokackiej, lecz jest w pełni adekwatny także do aplikacji radcowskiej.

⁷ Art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 oraz art. 1 ustawy o radcach prawnych. Szerzej: A. Trubalski, *Samorządy zaufania publicznego na przykładzie samorządu radców prawnych. Perspektywa konstytucyjnoprawna*, Studia Iuridica Lublensia 2014, t. 21, s. 223 i nast.; B. Sołtys, w: *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, red. T. Scheffler, Warszawa 2018, s. 35–36 oraz jednolite orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, np. wyrok TK z dnia 26 listopada 2003 r., SK 22/02, OTK 2003, z. 9A, poz. 97; wyrok TK z dnia 1 grudnia 2009 r., K 4/08, OTK 2009, z. 11A, poz. 162 oraz wyrok TK z dnia 12 lutego 2013 r., K 6/12, OTK 2013, z. 2A, poz. 16.

prawa zawodom zaufania publicznego, a jednocześnie oznacza stawianie w stosunku do wykonujących go osób wysokich wymagań⁸. Wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej⁹. Świadczenie pomocy prawnej obejmuje w szczególności udzielanie porad i konsultacji prawnych, sporządzanie opinii prawnych, opracowywanie projektów aktów prawnych oraz występowanie przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy¹⁰. Przy czym nie budzi wątpliwości, że powyższe czynności zostały w ustawie określone nie wyczerpująco, a jedynie przykładowo, zaś katalog ma charakter otwarty¹¹. Czynności składające się na pomoc prawną mają więc zróżnicowaną postać co do formy oraz, co istotne, rozległy zakres co do treści i charakteru regulacji mieszczących się zarówno w prawie publicznym, jak i prywatnym, w tym w poszczególnych ich gałęziach. W związku z powyższymi okolicznościami konieczne jest posiadanie rozległej i gruntownej wiedzy prawniczej oraz wykształconych w toku aplikacji pod kierunkiem patrona praktycznych umiejętności jej zastosowania w interesie osoby, na rzecz której jest ona realizowana, lecz zarazem zgodnie z przepisami prawa, w duchu ochrony i umacniania porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej¹².

2. Znaczenie egzaminu radcowskiego

Aby należycie wykonywać czynności stanowiące pomoc prawną, osoba je podejmująca musi posiadać określone przymioty, gdyż zgodnie z ustawą o radcach prawnych zawód

⁸ Por. wyrok TK z dnia 18 lutego 2004 r., P 21/02, OTK 2004, z. 2A, poz. 9 oraz wyrok TK z dnia 2 lipca 2007 r., K 41/05, OTK 2007, z. 7A, poz. 72. Szerzej na temat zawodów zaufania publicznego i ich cech, zob. m.in. *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, oprac. S. Legat, M. Lipińska, Warszawa 2002; P. Sarnecki, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 Konstytucji na przykładzie adwokatury)*, w: *Konstytucja, wybory, parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, red. L. Garlicki, Warszawa 2000, s. 155 i nast.; M. Kępa, S. Pilipiec, *Prestiż zawodów prawniczych wśród studentów prawa a zamiar ich wykonywania*, *Studia Iuridica Lublinensia* 2019, t. 28, nr 9.

⁹ Art. 4 ustawy o radcach prawnych; zob. szerzej: K. Kwapisz, *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 22–25.

¹⁰ Art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych; zob. szerzej w większości aktualne uwagi Z. Klatki, *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 77–84.

¹¹ Tak m.in. B. Sołtys, w: *Ustawa o radcach prawnych...*, s. 170 oraz wyrok TK z dnia 26 listopada 2003 r., SK 22/02, OTK 2003, z. 9A, poz. 97. Zakres czynności składających się na pomoc prawną w konkretnym przypadku określa każdorazowo umowa zawarta z podmiotem, na rzecz którego pomoc taka jest świadczona – zob. art. 8 ust. 4 ustawy o radcach prawnych.

¹² Art. 38 ust. 4 i 5 ustawy o radcach prawnych, określające rolę patrona w przygotowaniu aplikanta, oraz art. 27 ust. 1 tejże ustawy, obejmujący rotę ślubowania składanego przez radcę prawnego, po złożeniu którego powstaje prawo do wykonywania tego zawodu.

ten może wykonywać tylko jednostka, która spełnia określone w ustawie wymagania¹³. Warunki te mają dwojaki charakter – takie które można określić jako wstępne (czy też formalne) oraz merytoryczne. Sporna sprawa dotyczyła drugiej grupy kryteriów w ramach drogi aplikacyjnej zakończonej egzaminem zawodowym¹⁴. Celem aplikacji radcowskiej jest, co zostało także podniesione w uzasadnieniu wyroku NSA, przygotowanie aplikanta do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu radcy prawnego, w szczególności wykształcenie umiejętności z zakresu zastępstwa procesowego, sporządzania pism, umów i opinii prawnych oraz przyswojenie zasad wykonywania zawodu¹⁵. Jest to więc stadium przygotowujące do konkretnego, wybranego zawodu prawniczego¹⁶. Poziom tych umiejętności jest weryfikowany przed umożliwieniem danej osobie wykonywania zawodu. Kluczowe jest w tym zakresie znaczenie egzaminu radcowskiego oraz istotny jest jego charakter. Egzamin radcowski polega na sprawdzeniu merytorycznego przygotowania prawniczego osoby do niego przystępującej – zdającego – do samodzielnego i należytego wykonywania tej profesji¹⁷. Zaznaczyć należy, że jest to egzamin wszechstronny oraz bezstronny. Składa się z pięciu części pisemnych obejmujących zagadnienia ze wszystkich podstawowych gałęzi prawa – karnego, cywilnego lub rodzinnego, gospodarczego, administracyjnego oraz tematykę istotną w zakresie specyfiki zawodu radcy prawnego, tj. zasad wykonywania zawodu i etyki radcy prawnego, ma więc charakter złożony. Pozwala sprawdzić wiedzę i umiejętności zdającego co do wielu wyróżnionych w ustawie czynności, składających się na świadczenie pomocy prawnej.

W celu należytego zweryfikowania poziomu wiedzy kandydata jego prace z poszczególnych części egzaminu są sprawdzane przez członków komisji egzaminacyjnej. Zgodnie z ustawą członków komisji egzaminacyjnych powołuje się spośród specjalistów z dziedzin prawa objętych egzaminem, których wiedza i doświadczenie dają rękojmię prawidłowego przebiegu egzaminu¹⁸. Każda zanonimizowana, oznaczona jedynie indywidualnym kodem zdającego praca egzaminacyjna jest sprawdzana niezależnie przez dwóch egzaminatorów, przy czym ustawa normuje skalę ocen pozytywnych od celującej do dostatecznej oraz ocenę negatywną – niedostateczną¹⁹.

¹³ Art. 3 ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

¹⁴ Art. 24 ust. 1 ustawy o radcach prawnych. Szerzej: M. Szydło, *Nabywanie uprawnień do wykonywania wolnych zawodów*, Państwo i Prawo 2002, nr 7, s. 51–62 oraz P. Kaczmarek, *O rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu adwokata oraz radcy prawnego*, Przegląd Prawa Publicznego 2015, nr 1, s. 19–28.

¹⁵ Art. 32 ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

¹⁶ Tak w wyroku TK z dnia 19 kwietnia 2006 r., K 6/06, OTK 2006, z. 4A, poz. 45.

¹⁷ Art. 36⁴ ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

¹⁸ Tak art. 36¹ ust. 3 ustawy o radcach prawnych co do komisji I stopnia oraz art. 36⁸ ust. 3 tejże ustawy co do komisji II stopnia (w tym ostatnim przypadku chodzi o rękojmię rzetelnego rozpoznania odwołania).

¹⁹ Art. 36⁴ ust. 10 ustawy o radcach prawnych oraz § 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie przeprowadzania egzaminu radcowskiego, tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 116.

Każdy egzaminator nie tylko samodzielnie ocenia pracę, lecz także formułuje jej szczegółowe uzasadnienie z uwzględnieniem wskazanych w ustawie kryteriów. Brane jest w tym zakresie pod uwagę w szczególności: zachowanie wymogów formalnych, zastosowanie właściwych przepisów prawa i umiejętność ich interpretacji, poprawność zaproponowanego przez zdającego sposobu rozstrzygnięcia problemu z uwzględnieniem interesu strony, którą zgodnie z zadaniem reprezentuje²⁰. Przyjmuje się przy tym, że aby praca mogła zostać oceniona pozytywnie, powyższe przesłanki muszą być spełnione łącznie²¹. Zarówno w przedmiotowej sprawie, jak i z własnego doświadczenia autorki jako egzaminatora na egzaminie radcowskim wynika, że uzasadnienia w większości są zbieżne co do ich istotnych elementów, choć jednocześnie z uwzględnieniem własnego eksperckiego podejścia egzaminatorów i dopuszczalnej różnicy w akcentowaniu walorów i uchybień pracy²². Powyższe nie wyklucza, na co słusznie zwracał uwagę w uzasadnieniu NSA wbrew błędnym wywodom wnoszącego skargę, indywidualizowania poszczególnych elementów uzasadnienia. Uwzględnić w tym zakresie należy w szczególności, że ustawa wymaga, aby oceny dokonało niezależnie od siebie dwóch egzaminatorów. Dodatkowo każdy ze sprawdzających pracę jest specjalistą z danej dziedziny, lecz zarazem wykonuje odmienny zawód prawniczy – radca prawny wskazany przez Krajową Radę Radców Prawnych oraz zazwyczaj sędzia wskazany przez Ministra Sprawiedliwości. Także z tej okoliczności wynikać może różne rozłożenie akcentów przy ocenie danej pracy i przy uzasadnianiu wypełnienia przez nią stawianych jej minimalnych wymagań. Minimalnych, lecz co w analizowanej sprawie istotne, nadal odpowiednio wysokich, tak aby całe zadanie mogło zostać przez każdego z egzaminatorów ocenione pozytywnie.

3. Rozbieżność ocen częściowych

Jedynie w zakresie rozważań pobocznych trudno zgodzić się z jedną uwagą zawartą w uzasadnieniu wyroku. NSA wskazał bowiem (s. 7 uzasadnienia), iż za nieuzasadnione należałoby uznać oczekiwanie, że pochodzące od dwóch egzaminatorów oceny częściowe będą takie same oraz że takie same będzie uzasadnienie każdej z nich. Z tym drugim wnioskiem należy się zgodzić z przytoczonych uprzednio względów. Jeśli zaś chodzi o pierwszy, to nie rozpatrując go w kategorii oczekiwań, lecz ustowo-

²⁰ Art. 36⁵ ust. 2 ustawy o radcach prawnych.

²¹ J. Lemańska, w: *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, red. T. Scheffler, Warszawa 2018, s. 601.

²² Podobnie w wyroku NSA z dnia 7 kwietnia 2016 r., II GSK 2532/14, LEX nr 2081267.

wych przesłanek oceny pracy egzaminacyjnej i jej recenzowania przez specjalistów z danej dziedziny, przyjąć można, co ma swoje potwierdzenie w praktyce, że w większości przypadków oceny te są takie same, co dotyczy nie tylko pozytywnej lub negatywnej ich oceny, lecz także konkretnej noty. Istotne zaś, że do wyjątków należą sytuacje, w których prace zostały ocenione całkowicie odmiennie – tj. przez jednego egzaminatora pozytywnie, zaś przez drugiego negatywnie, choć jest to dopuszczalne, a wynikające z tego konsekwencje są uregulowane w ustawie²³.

Jedynie w przypadku pozytywnej oceny wszystkich części egzaminu przez każdego ze sprawdzających istnieje podstawa do uznania, że kandydat posiadał odpowiedni poziom wiedzy i umiejętności, a w konsekwencji jest gotowy do wykonywania zawodu. Wynika to z regulacji ustawowych, zgodnie z którymi pozytywny wynik egzaminu radcowskiego otrzymuje zdający, który z każdej części egzaminu radcowskiego otrzymał ocenę pozytywną²⁴. W tym zakresie należy zwrócić uwagę na to, że takie same uprawnienia do wykonywania zawodu uzyskuje osoba, która zdała egzamin na same oceny celujące czy bardzo dobre, jak i ta, która uzyskała z poszczególnych części egzaminu oceny dostateczne. Uprawnia to do stwierdzenia, że także w tym ostatnim przypadku osiągnięty poziom wiedzy powinien być odpowiednio wysoki – umożliwiający pozytywną ocenę umiejętności i wyrażający gotowość zdającego do samodzielnego wykonywania zawodu. Najniższa ocena pozytywna z poszczególnych części egzaminu powinna oznaczać wypełnienie przez kandydata wszystkich wymogów co do merytorycznego, odpowiednio wysokiego poziomu umiejętności stawianych radcy prawnemu²⁵. Należy pamiętać o tym, że radca prawny wykonuje zawód ze starannością wynikającą z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki, podejmując zobowiązanie sumienne i odpowiadającego przepisom prawa wypełniania obowiązków, które jako radca prawny musi znać²⁶.

Zakończenie

Reasumując rozważania, glosowany wyrok NSA należy uznać za w pełni trafny oraz zaaprobować prowadzącą do jego wydania zasadniczą argumentację przedstawioną w uzasadnieniu – jest ona logiczna, wyczerpująca i, co istotne, prowadzi do nie-

²³ Art. 36⁵ ust. 4–6 ustawy o radcach prawnych.

²⁴ Art. 36⁶ ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

²⁵ Zob. w odniesieniu do egzaminu adwokackiego wyrok NSA z dnia 20 lutego 2019 r., II GSK 5673/16, LEX nr 2641361.

²⁶ Art. 3 ust. 2 ustawy o radcach prawnych oraz art. 27 ust. 1 tejże ustawy zawierający rotę ślubowania.

zwykle doniosłej konkluzji. Uwagi zawarte w glosie mają charakter uzupełniający i bazując na konkretnym przypadku, prowadzić mogą do sformułowania wniosku ogólniejszej natury. Zawód radcy prawnego jest jednym z prawniczych zawodów zaufania publicznego, dlatego w pełni uzasadnione jest, aby wobec wykonujących je osób formułowane były wysokie wymagania merytoryczne i etyczne. Jakość świadczenia pomocy prawnej przez profesjonalnych prawników powinna być jak najwyższa. Jest to bowiem wartość podstawowa dla każdego podmiotu, który z takiej pomocy korzysta, gwarantująca ochronę jego interesów prawnych. Rola zawodowego egzaminu radcowskiego, sprawdzającego przygotowanie i predyspozycje do tego zawodu prawniczego, ma w tym zakresie charakter gwarancyjny. Powinien on gwarantować dopuszczenie do wykonywania zawodu zaufania publicznego osób, których przygotowanie pod względem samodzielności i rzetelnej wiedzy nie budzi wątpliwości²⁷. Radcom prawnym, jako osobom wykonującym zawód zaufania publicznego, powierzone zostały zadania o szczególnym charakterze oraz doniosłości także z punktu widzenia zadań państwa i troski o realizację interesu publicznego, przez co wiążą się one z dużą odpowiedzialnością społeczną²⁸. Dlatego też egzamin odgrywa znaczenie w szerszym kontekście – ochrony interesu publicznego rozumianego jako zapewnienie możliwości wykonywania zawodu zaufania publicznego jedynie przez osoby do tego należycie przygotowane, prezentujące wysoki poziom merytorycznych kwalifikacji zawodowych²⁹.

Bibliografia

- Kaczmarek P., *O rękojmi prawidłowego wykonywania zawodu adwokata oraz radcy prawnego*, Przegląd Prawa Publicznego 2015, nr 1.
- Kępa M., Pilipiec S., *Prestiż zawodów prawniczych wśród studentów prawa a zamiar ich wykonywania*, *Studia Iuridica Lublinensia* 2019, t. 28, nr 9, DOI: 10.17951/sil.2019.28.4.65-87.
- Klatka Z., *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 1999.
- Kwapisz K., *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, Warszawa 2013.
- Sarnecki P., *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 Konstytucji na przykładzie adwokatury)*, w: *Konstytucja, wybory, parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, red. L. Garlicki, Warszawa 2000.

²⁷ Tak w uzasadnieniu wyroku NSA z dnia 19 marca 2013 r., II GSK 2333/11, LEX nr 1316091.

²⁸ Tak w wyroku TK z dnia 7 maja 2002 r., SK 20/00, OTK 2002, z. 3A, poz. 29 odnośnie do adwokatów, w pełni adekwatny także do radców prawnych.

²⁹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2011 r., VI SA/Wa 225/11, LEX nr 996251 oraz wyrok NSA z dnia 6 kwietnia 2017 r., II GSK 2149/15, LEX 2316240.

- Szydło M., *Nabywanie uprawnień do wykonywania wolnych zawodów*, Państwo i Prawo 2002, nr 7.
- Trubalski A., *Samorządy zaufania publicznego na przykładzie samorządu radców prawnych. Perspektywa konstytucyjnoprawna*, Studia Iuridica Lublinensia 2014, t. 21.
- Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, red. T. Scheffler, Warszawa 2018.
- Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, oprac. S. Legat, M. Lipińska, Warszawa 2002.